

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน
ที่มารับบริการในโรงพยาบาลลำโรงทาน อำเภอลำโรงทาน จังหวัดสุรินทร์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการในโรงพยาบาลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์
PREDICTING FACTORS OF MEDICATION TAKING BEHAVIORS WITH DIABETES MELLITUS PATIENTS WHO
USE THE SERVICE AT SAMRONGTHAP HOSPITAL, SAMRONGTHAP DISTRICT, SURIN PROVINCE

รัตนชัย รัตนโคตร 5437567 PHMP/M

ส.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : มณฑา เก่งการพานิช, ประ.ด., ธราดล เก่งการพานิช, พบ.ม.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน และศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยใช้กรอบแนวคิดตาม PRECEDE Framework มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม เลือกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 150 คน ที่มารับบริการคลินิกพิเศษโรคเบาหวาน โรงพยาบาลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2555 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square test) และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาด้วยสถิติถดถอยแบบไบนารี (Binary Logistic Regression)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($p = 0.001$) ระดับการศึกษา ($p = 0.03$) และผู้ดูแลใกล้ชิดเกี่ยวกับการรับประทานยา ($p < 0.001$) ปัจจัยนำที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน คือ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคเบาหวาน ($p = 0.004$) ปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน คือ การเข้าถึงบริการสาธารณสุข ($p < 0.001$) และความพึงพอใจการบริการของคลินิกพิเศษโรคเบาหวาน ($p < 0.001$) ปัจจัยเสริม พบว่า ไม่มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ ผู้ดูแลใกล้ชิดเกี่ยวกับการรับประทานยาโรคเบาหวาน และความพึงพอใจจากการบริการคลินิกพิเศษโรคเบาหวาน ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคเบาหวานได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 25.0 โดยความพึงพอใจจากการบริการคลินิกพิเศษโรคเบาหวานในระดับสูง ให้ค่าโอกาสในการมีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคเบาหวานมากที่สุด คือ 6.52 เท่า

จากผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยเน้นการให้ความรู้เรื่องโรคและการใช้ยาที่ถูกต้องแก่ผู้ดูแลเรื่องการรับประทานยา และการกระตุ้นให้โรงพยาบาลทุกแห่งเน้นการจัดบริการที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยมีความพึงพอใจสูงสุด จะเป็นการเอื้อให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมมากขึ้น

คำสำคัญ : ปัจจัยทำนาย / พฤติกรรมการใช้ยา / เบาหวาน

PREDICTING FACTORS OF MEDICATION TAKING BEHAVIORS WITH DIABETES MELLITUS PATIENTS WHO USE THE SERVICE AT SAMRONGTHAP HOSPITAL, SAMRONGTHAP DISTRICT, SURIN PROVINCE

RATTANACHAI RATTANAKHOT 5437567 PHMH/M

M.P.H.

THEMATIC PAPER ADVISORY COMMITTEE: MONDHA KENGGANPANICH, Ph.D., THARADOL KENGGANPANICH, M.A.

ABSTRACT

This study was cross-sectional survey research aiming to investigate the behavior of diabetes mellitus (DM) patients regarding the use of glycemic control drugs and investigate the relationship of the predisposing factors, enabling factors, and reinforcing factors related to glycemic control behaviors among persons with DM. The study population was 150 diabetic persons who visit the DM clinic of Samrongthap hospital, Samrongthap district, Surin province. The research instrument was an interview form. The questionnaires were collected between Feb 23, 2012 to March 30, 2012, and data analysis was completed by using the chi-square test and binary logistic regression.

The results revealed that the factors statistically significant related to behavior of glycemic control drug use were income ($p = 0.001$), education ($p = 0.03$), caregiver about the drug use ($p < 0.001$). The predisposing factor statistically significant related to glycemic control behavior was knowledge of DM ($p = 0.04$). The enabling factors related to glycemic control behaviors were access to health services ($p < 0.001$) and satisfaction with DM clinic service ($p < 0.001$). No reinforcing factors were found for variables that related to glycemic control behaviors.

Predicting factors of medication taking behaviors with DM patients were caregiver about the drug use and satisfaction with DM clinic service, which can predict the medication taking behavior of DM patients to 25 % because satisfaction with DM clinic service is related to correct medication taking behaviors 6.52 time as much.

The results can be used to make treatment guidelines for DM to emphasize knowledge of the disease and correct medication use to patient and caregiver, as well as promote good service in all hospitals. This will result in proper medication taking behaviors.

KEY WORDS : PREDICTING FACTOR / MEDICATION TAKING BEHAVIORS / DIABETES MELLITUS

165 pages